

УДК 378:373.3.011.3-051:316.72:316.647.5]:001.82
DOI: 10.24144/2524-0609.2020.47.13-17

Атрощенко Тетяна Олександрівна
доктор педагогічних наук, доцент
кафедра педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
м.Мукачево, Україна
tatiyana05071976@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ В МАГІСТРАТУРІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності розробки системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі через аналіз методологічних аспектів, що були використані у процесі педагогічного моделювання. Для реалізації поставленої мети було використано комплекс методів, а саме: теоретичні – системно-структурний аналіз та систематизація філософських, психологічних і педагогічних праць, які дали можливість обґрунтувати концептуальні засади розробки системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи; порівняльно-педагогічний аналіз й синтез, дедукція й індукція, класифікація та узагальнення (для уточнення сутності наукових дефініцій «система», «моделювання» та «структурно-функціональна модель»); педагогічне моделювання, що сприяло розробці структурно-функціональної моделі системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі. У статті представлено обґрунтування доцільності розробки системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі. Доведено вагомність модернізації вітчизняної системи професійної підготовки студентів, яка має бути збагаченою теоретичними знаннями. Системна діяльність у площині формування міжетнічної толерантності розширить методологічні орієнтири та дозволить майбутнім магістрам оволодіти практичними вміннями й навичками професійної діяльності в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи. Проведений аналіз наукових джерел дозволить охарактеризувати концептуальні засади розробки системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи, а порівняльно-педагогічний аналіз наукової літератури й класифікація – уточнити сутність ключових дефініцій дослідження; систематизація та педагогічне моделювання використовувалось для розробки структурно-функціональної моделі системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі. Раціональне та цілеспрямоване впровадження авторської системи мало позитивний вплив на формування освіченого, національно свідомого, толерантного вчителя, готового до професійної діяльності в поліетнічному середовищі сучасної початкової школи.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи; фахова підготовка; система; система формування міжетнічної толерантності; педагогічне моделювання; структурно-функціональна модель.

Вступ. Україна за етнічною ознакою є державою, що має гетерогенний склад населення. До прикладу, кількість та склад населення Закарпатської області охоплює 80,5 % українців, 12,1 % угорців, 2,6 % румун, 2,5 % росіян, 1,1 % циган, 0,5 % словаків, 0,3 % німців, 0,15 % білорусів, 0,05 % євреїв [6]. У сучасних умовах соціально-економічної нестабільності, деякого зниження духовно-моральної культури, загострення етнонаціональної напруженості в нашій країні спостерігається збільшення кількості міжетнічних конфліктів, що може спричинити поширення етнофобії та інтолерантності в поліетнічному середовищі. Для попередження та подолання цих негативних явищ майбутні вчителі початкової школи повинні мати належний рівень міжетнічної толерантності.

Як засвідчила практика та результати констатувального етапу експериментального дослідження, у практичній площині для ефективного формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі необхідна системна діяльність, що базується на використанні педагогічного моделювання. Саме чітко розроблена та реалізована в освітньому процесі система надасть можливість суттєво збагатити теоретичні знання, розширить методологічні орієнтири та дозволить майбутнім магістрам оволодіти практичними вміннями й навичками професійної діяльності в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення порушеної проблематики і на які опирається автор, засвідчує, що питанню міжетнічної толерантності та її ролі у професійній діяльності вчителів початкової школи приділяється значна увага науковців-методистів та практиків. Зазначимо, що сучасна теорія й методика професійної освіти в останні роки збагатилася науковими працями (О. Гуренко [3], О. Дубасенюк [5], К. Юр'єва [7], Н. Якса [8], О. Bartosh [9], І. Kozubovska [10] та ін.), в яких розкрито різні аспекти системності професійної підготовки педагогічних кадрів до роботи в поліетнічному освітньому середовищі.

Зокрема, було з'ясовано, що О. Гуренко [3] визначила особливості полікультурної підготовки студентів, встановила потребу врахування соціального запиту на відповідний рівень кваліфікації майбутніх фахівців у контексті наявної полікультурної ситуації, а також довела доцільність поглибленого вивчення етнокультурного досвіду конкретного регіону для вдосконалення професійної діяльності в поліетнічному середовищі. У публікації О. Дубасенюк [5] проаналізовано обов'язкові умови полікультурної професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, які дозволять ефективно виконувати поставлені навчально-виховні завдання, та акцентовано увагу на врахуванні регіональних етнічних особливостей педагогічної підготовки. Теоретичні та методичні аспекти розробки факторно-критеріальної моделі

підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах поліетнічного соціуму на засадах кваліметричного підходу перебували в полі зору К. Юр'євої [7]. Так, авторка визначила основні параметри оцінювання результативності етнопедагогічної підготовки студентів, що були декомпозовані на фактори й критерії. Концептуальну основу професійної підготовки майбутніх учителів до міжкультурної взаємодії на засадах цілепокладання та свободи вибору, активності, динамічності, паритетності розробила Н. Якса [8].

Вивчення означеного кола проблем дало нам можливість з'ясувати, що науковцями та практиками не вироблено системного підходу, тому, як правило, майбутній фахівець змушений орієнтуватися на власний, найчастіше обмежений досвід, а наслідком цього є стихійність й декларативність прояву міжнетнічної толерантності. Вважаємо, що відсутність педагогічної системи, спрямованої на формування в майбутніх учителів початкової школи міжнетнічної толерантності, не дозволяє об'єднати в єдине ціле зміст, методи та засоби організації освітнього процесу, спрямовані на ефективну педагогічну діяльність в поліетнічному освітньому середовищі НУШ.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності розробки системи формування міжнетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі через аналіз методологічних аспектів, що були використані у процесі педагогічного моделювання.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети було використано комплекс методів, а саме: теоретичні – системно-структурний аналіз та систематизація філософських, психологічних і педагогічних праць, які дали можливість обґрунтувати концептуальні засади розробки системи формування міжнетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи; порівняльно-педагогічний аналіз й синтез, дедукція й індукція, класифікація та узагальнення (для уточнення сутності наукових дефініцій «система», «моделювання» та «структурно-функціональна модель»); педагогічне моделювання, що сприяло розробці структурно-функціональної моделі системи формування міжнетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз педагогічної теорії та практики засвідчує, що існування значних труднощів у вирішенні проблем організації освітнього процесу в поліетнічному освітньому середовищі зумовлене низьким рівнем професіоналізму вчителя початкової школи в контексті впровадження ідей міжнетнічної толерантності. Вважаємо, що причиною такого становища є відсутність цілеспрямованої системи формування в майбутніх учителів початкової школи міжнетнічної толерантності у процесі фахової підготовки. Відповідно, виникає потреба в розробці, обґрунтуванні й подальшій реалізації в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в магістратурі педагогічної системи, яка буде цілеспрямовано впливати на формування міжнетнічної толерантності.

Наукова дефініція «система» у педагогічному розумінні походить від грецького *systema*, що в перекладі означає «складене з частин, з'єднання». «Система» трактується як «порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь» [2, с. 320]. На нашу думку, наукова дефініція «система» охоплює сукупність конкретних елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, які утворюють певну

цілісність, єдність та мають вагомий вплив на фахову підготовку майбутніх фахівців під час навчання в ЗВО. Вважаємо, що розробка й впровадження системи у методологічній площині дозволить: конкретніше описати зміст та представити характеристику основних компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-поведінковий, рефлексивно-творчий) міжнетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи; розробити методологічний інструментарій для забезпечення дієвості процесу формування міжнетнічної толерантності в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи; встановити основні особливості формування міжнетнічної толерантності в магістрантів; виявити та впровадити в освітній процес педагогічні умови ефективності формування міжнетнічної толерантності; систематизувати практичну діяльність згідно виокремлених етапів.

Погоджуємося з О. Гуренко [4] стосовно доцільності системної діяльності в контексті формування полікультурної освіти майбутніх фахівців у ЗВО, яка базується на міжнетнічній толерантності як педагогічній системі та виділенні її компонентів. Так, ми повністю поділяємо позицію дослідниці, яка вважала за доцільне виокремити в системі цільовий, суб'єкт-суб'єктний, змістовий, організаційний, технологічний і результативний компоненти, які взаємопов'язані та дозволяють отримати кінцевий результат – сформованість полікультурної компетентності майбутнього фахівця.

На основі узагальнення науково-методичних напрацювань О. Гуренко, В. Докучаєвої, Л. Маєвської, Є. Хрикової, під системою формування міжнетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі розуміємо проєктування виваженої педагогічної діяльності щодо послідовної реалізації основних методологічних положень на практиці, які стосуються використання найефективніших практичних шляхів у ході фахової підготовки, що забезпечить ефективну професійну діяльність у поліетнічному освітньому середовищі початкової школи [1, с. 226]. У дослідженні виходимо з тих міркувань, що ефективність формування міжнетнічної толерантності майбутніх учителів у сучасному освітньому просторі початкової школи можна забезпечити за умови функціонування її як цілісної системи, яка має чітко визначену мету, функції, зміст, форми, методи та засоби реалізації.

Представлена в методологічному аспекті авторська система пропагує постійну трансформацію видів діяльності, спрямованих на формування міжнетнічної толерантності. Так, спочатку магістрант опановує досвідом навчально-пізнавальної діяльності академічного типу (теоретичні знання), де моделюються можливі дії вчителів початкової школи, обговорюються теоретичні питання та проблеми, пов'язані з міжнетнічною толерантністю. Далі освоюється досвід квазіпрофесійної діяльності, шляхом моделювання змісту й динаміки роботи в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи, а також проєктування конкретних відносин, використовуючи такі активні методи навчання, як ділова гра, мозковий штурм і т.д. У ході освітньої діяльності магістранти опановують реальним досвідом у формуванні міжнетнічної толерантності, вдосконалюють мотиваційно-ціннісну сферу, збагачують когнітивну та конативну базу, поглиблюють рефлексію. Трансформація й суттєве збагачення змісту міжнетнічної толерантності в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи завершується набуттям практичного досвіду професійної діяльності в ході педагогічної практики.

Значимо, що розробка системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки у магістратурі передбачає спрямування педагогічної діяльності на розвиток і вдосконалення всіх показників міжетнічної толерантності. У методологічній площині розробка системи володіє певними специфічними рисами, що передбачають: розвиток особистісних і професійно значущих якостей майбутніх учителів початкової школи в ході аудиторної й позааудиторної роботи; використання під час організації освітнього процесу магістрантів спеціальності 013 Початкова освіта конкретних принципів (полікультурний, гуманізація, толерантності, діалогічності та індивідуалізації) та підходів (компетентнісний, діяльнісний, культурологічний, аксіологічний, особистісно орієнтований, середовищний, системний); забезпечення практико-орієнтованої спрямованості фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи в магістратурі через вивчення комплексу навчальних дисциплін, які відображають зміст міжетнічної толерантності й особливості поліетнічного освітнього середовища початкової школи; впровадження педагогічних умов, які розглядаються як системотвірний фактор, що забезпечує цілісність системи та сприяє її вдосконаленню й розвитку; всебічну педагогічну підтримку магістрантів для підвищення продуктивності формування міжетнічної толерантності на основі впровадження комплексу найбільш ефективних форм, методів, засобів та прийомів організації освітнього процесу.

Формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи під час навчання в магістратурі на основі врахування виокремлених вище специфічних рис забезпечує перетворення його в якісно нову цілісну систему. Отже, у методичному контексті формування міжетнічної толерантності в майбутніх учителів початкової школи розглядаємо як систему, яка характеризується цілісністю та складається з конкретних елементів (блоків), що активно взаємодіють і взаємно впливають один на одного. При цьому відбувається цілеспрямований вплив на формування всіх показників міжетнічної толерантності.

У методологічному аспекті під час розробки системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі беремо за основу розуміння своєї практичної діяльності як сукупності конкретних практичних дій, що виконують підпорядковуючу (нормативну) й упорядковуючу (алгоритмічну) функції, та спрямовані на створення цілісного та педагогічно виваженого об'єкта – педагогічної системи. Тож основним результатом вважаємо формування в переважній більшості майбутніх учителів початкової школи належного (достатнього і високого) рівня міжетнічної толерантності, яка дозволить їм ефективно працювати в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи.

З метою більш глибокого проникнення в сутність об'єкта нашого наукового дослідження використовуємо метод педагогічного моделювання. Головною особливістю методу моделювання, на нашу думку, є те, що на основі його використання можна творчо відтворити істотні властивості системи як оригіналу, в якості якого виступають передовий досвід і науково обґрунтовані змістовні орієнтири. Тобто, в сучасних умовах освітньої парадигми на перший план під час практичної діяльності з формування міжетнічної толерантності майбутніх педагогів початкової школи виходить потреба цілеспрямованого використання педагогічного моделювання.

У методологічній площині наукова дефініція «модель», являє собою спрощений образ реальності, що охоплює єдність мети, змісту та результату, який досягається на основі впровадження загальнопедагогічних принципів, методологічних підходів, педагогічних умов, які забезпечують цілісність освітнього процесу в ЗВО, сприяють вдосконаленню компонентів міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи під час їхньої фахової підготовки в магістратурі. Іншими словами, модель – це певний самостійний об'єкт, що знаходиться у відповідності до пізнаваного об'єкту та здатний замінити останній у деяких відносинах, і дає під час дослідження певну інформацію, яка переноситься на модельований об'єкт [1, с. 233].

У результаті теоретичних, методологічних і практичних пошуків щодо формування міжетнічної толерантності як цілісного й системного об'єкта, нами розроблено структурно-функціональну модель системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі, яка передбачає сукупність конкретних структурних блоків:

- теоретико-цілівого (мета (забезпечення можливостей для ефективного формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі), завдання (розширення мотиваційно-ціннісної сфери; поглиблення теоретичних знань про міжетнічну толерантність; удосконалення практичних умінь і навичок поведінки в поліетнічному освітньому середовищі; розвиток рефлексії та творчості), педагогічна концепція (методологічний, теоретичний, технологічний концепти; онтологічний, гносеологічний, аксіологічний рівні осмислення; тенденції; закономірності));

- змістово-методологічного (змістова характеристика міжетнічної толерантності (особистісні якості, закономірності, моделі, психологічні механізми формування, форми ставлення до дійсності), загальнонаукові принципи (полікультурний, гуманізація, толерантності, діалогічності, індивідуалізації), методологічні підходи (компетентнісний, діяльнісний, культурологічний, аксіологічний, особистісно орієнтований, середовищний, системний));

- організаційно-процесуального (етапи (організаційний, процесуальний, результативний), педагогічні умови (створення розвивального полікультурного освітнього середовища в ЗВО; забезпечення системного методичного супроводу пізнавальної діяльності, шляхом запровадження освітніх інновацій на засадах довіри та співробітництва; організація проектно-дослідницької діяльності для вивчення традицій, обрядів, ритуалів, звичаїв етнокультури; вдосконалення особистісних якостей та збагачення практичного досвіду у контексті міжетнічної толерантності засобами тренінгу), навчальні дисципліни («Початкова школа Закарпаття», «Університетська освіта в Україні та країнах Східної Європи: історія і сучасність», «Сучасні педагогічні технології в початковій школі», «Теорія і практика формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи»));

- діяльнісно-практичного (форми (наукова діяльність, аудиторна навчально-пізнавальна діяльність, виховна, самостійна робота, педагогічна практика, участь у культурному житті, тренінг), методи навчання (дискусія, бесіда, творче завдання, аналіз ситуацій, проблемні лекції, розігрування ролей, розвиток критичного мислення, метод проектів, тренінг) методи виховання (переконавання, позитивний при-

клад, вправи), засоби (дидактичні, наочні виховні, розвиваючі));

– оцінно-результативного (компоненти міжетнічної толерантності (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-поведінковий, рефлексивно-творчий), рівні сформованості (високий (творчий), достатній (продуктивний), середній (задовільний), низький (репродуктивний)), результат (позитивна динаміка формуванні міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі)).

Представлена структурно-функціональна модель системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі являє собою єдність усіх складових блоків (теоретико-цільового, змістово-методологічного, організаційно-процесуального, діялісно-практичного, оцінно-результативного), що забезпечують цілісність освітнього процесу в ЗВО. Вважаємо, що розробка та максимальна імплементація такої структурно-функціональної моделі в освітній процес забезпечить високу ефективність фахової підготовки, дозволить суттєво підвищити результативність майбутньої професійної діяльності майбутніх магістрів спеціальності 013 Початкова освіта в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У нашому баченні структурно-функціональна модель необхідна в якості чіткого теоретико-ме-

тодологічного орієнтира при організації освітнього процесу в ЗВО. Зокрема, в методологічній площині структурно-функціональна модель системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі володіє певними особливостями: відкритість, яка базується на тому, що кожен блок розробленої моделі відчуває вплив освітнього середовища ЗВО, а також сам впливає на освітнє середовище, змінюючи відповідні структурні елементи професійної підготовки в магістратурі; цілісність, що обумовлюється тим, що результат дії багатьох факторів не дорівнює їхній алгебраїчній сумі; рівність, яка передбачає поступовий перехід магістрантів з одного рівня сформованості міжетнічної толерантності на інший більш вищий; динамічність, обумовлена можливістю якісних і кількісних змін компонентів міжетнічної толерантності. Рациональне впровадження розробленої системи вважаємо ключовим чинником, що забезпечує формування освіченого, національно свідомого, толерантного вчителя, готового до професійної діяльності в поліетнічному середовищі сучасної початкової школи.

У подальших наших напрацюваннях представимо кількісні та якісні результати, що отримано від впровадження в освітній процес авторської системи формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки в магістратурі.

Список використаної літератури

1. Атрошенко Т.О. Система формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки: дис. докт. пед. наук: 13.00.04 / Атрошенко Тетяна Олександрівна. Мукачево, 2020. 649 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 слів / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун, 2009. 1736 с.
3. Гуренко О. І. Полікультурна освіта майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект: [монографія]. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2014. 588 с.
4. Гуренко О. І. Полікультурна освіта майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект: [монографія]. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2014. 588 с.
5. Дубасенюк О. А. Умови підвищення рівня ефективності професійної полікультурної підготовки майбутнього вчителя. *XX століття – етнонаціональний вимір та проблеми Голокосту*: зб. наук. праць за матеріалами між нар. наук.-практ. конф. (м.Житомир, 22–23 жовтня 2010 р.). Дніпропетровськ: Видавництво Центр «Ткума», 2011. С.34–39.
6. Про кількість та склад населення Закарпатської області за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. *Новини Закарпаття*. 2003. 11 січня. С.6.
7. Юр'єва К. А. Дослідження готовності вчителів початкових класів до роботи в умовах поліетнічного соціуму. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: Зб. наук. праць. Вип. XLV / За заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов'янськ : СДПУ, 2009. С. 145–150.
8. Якса Н. Соціальна педагогіка; [за ред. проф. О.А. Дубасенюк]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 320 с.
9. Bartosh O. Intercultural competence as a part of professional qualities. *Logos*. 2020. Issue 104. PP. 148–155. <https://doi.org/10.24101/logos.2020.59>
10. Kozubovska I. Intercultural competence as a part of cultural-competent training of social sphere specialists in Ukraine. *Logos*. 2019. Issue 101. PP.184–191. <https://doi.org/10.24101/logos.2019.85>

References

1. Atroshchenko, T.O. (2020). *Systema formuvannya mizhetnichnoyi tolerantnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly u protsesi fakhovoyi pidhotovky* [The system of formation of interethnic tolerance of future primary school teachers in the process of professional training] (Unpublished doctoral dissertation). Mukachevo State University. [in Ukrainian].
2. Busel, V.T. (Ed.). (2009). *Velykyi tлумачnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy: 250 000 sliv* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 250 000 words]. Perun. [in Ukrainian].
3. Gurenko, O.I. (2014). *Polikul'turna osvita maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv: teoretyko-metodychnyy aspekt* [Multicultural education of future social pedagogues: theoretical and methodological aspect]. Vydavnytstvo Tkachuk O. V. [Ukrainian].
4. Gurenko, O.I. (2014). *Polikul'turna osvita maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv: teoretyko-metodychnyy aspekt* [Multicultural education of future social pedagogues: theoretical and methodological aspect]. Vydavnytstvo Tkachuk O.V. [in Ukrainian].
5. Dubaseniuk, O.A. (2011, October 22). *Umovy pidvyshchennya rivnya efektyvnosti profesiynoyi polikul'turnoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya* [Conditions for raising the level of effectiveness of professional multicultural training of future teachers]. In Husev, V.I., et al. (Eds.). *Proceedings of Scientific-practical conference «XX stolittya – etnonatsional'nyy vymir ta problemy Holokostu»* (pp.34–39). Tsentr "Tkuma". [in Ukrainian].
6. Pro kil'kist' ta sklad naseleennya Zakarpat-s'koyi oblasti za pidsumkamy Vseukrayins'koho perepysu naseleennya 2001 roku [On the number and composition of the population of the Transcarpathian region following the results of the All-Ukrainian census of 2001]. (2003). *Transcarpathian news. January, II*, 1–6. [in Ukrainian].
7. Yurieva, K.A. (2009). *Doslidzhennya hotovnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv do roboty v umovakh poliethnichnoho sotsiumu* [Research of readiness of primary school teachers to work in a polyethnic society]. *Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu*, XLV, 145–150. [in Ukrainian].
8. Yaksa, N. (2010). *Sotsial'na pedahohika* [Social pedagogy]. Publishing House of Zhytomyr State University. [in Ukrainian].
9. Bartosh O. (2020). Intercultural competence as a part of professional qualities. *Logos*, 104, 148–155. <https://doi.org/10.24101/logos.2020.59>

10. Kozubovska, I. (2019). Intercultural competence as a part of cultural-competent training of social sphere specialists in Ukraine. *Logos*, 101, 184–191. <https://doi.org/10.24101/logos.2019.85>

Стаття надійшла до редакції 19.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 24.10.2020 р.

Atroshchenko Tetyana

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of Pedagogy of Preschool, Primary Education and Educational Management

Mukachevo State University

Mukachevo, Ukraine

**MODELING OF THE SYSTEM OF FORMATION OF INTERETHNIC TOLERANCE OF FUTURE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING AT THE
MASTER'S DEGREE: METHODOLOGICAL ASPECTS**

Abstract. The urgency of the problem under research is due to the requirements of modern globalized society, the educational system, which, makes difficult requirements for the professional training of future primary school teachers. Professional activity of students of Masters degree of specialty 013 Primary education takes place in a polyethnic environment. We considered the formation of interethnic tolerance in future primary school teachers as a system that is characterized by integrity and consists of specific elements (blocks) that actively interact and influence at each other. During such interaction, all indicators of interethnic tolerance have been formed, aimed at respect to members of another ethnic group. The purpose of the article is to substantiate the feasibility of developing a system of formation of interethnic tolerance of future primary school teachers in the process of professional training at Master's degree. The main emphasis was put on the analysis of methodological aspects, used in the process of pedagogical modeling. Research methods used: theoretical – system-structural analysis and systematization of philosophical, psychological and pedagogical works, which made it possible to substantiate the conceptual foundations of the system of interethnic tolerance of future primary school teachers; comparative pedagogical analysis and synthesis, deduction and induction, classification and generalization (to clarify the sense of scientific definitions «system», «modeling» and «structural-functional model»); pedagogical modeling, which contributed to the development of a structural and functional model of the system of formation of interethnic tolerance of future primary school teachers in the process of professional training at Master's degree. The author's structural-functional model is necessary as a theoretical and methodological reference point in the construction of the educational process in the higher educational establishments. The main result of the implementation of the developed system is the formation in the main majority of future primary school teachers of an appropriate (sufficient and high) level of interethnic tolerance, which will allow them to work effectively in a polyethnic educational environment of primary school.

Key words: future primary school teachers; professional training; system; system of formation of interethnic tolerance; pedagogical modeling; structural and functional model.